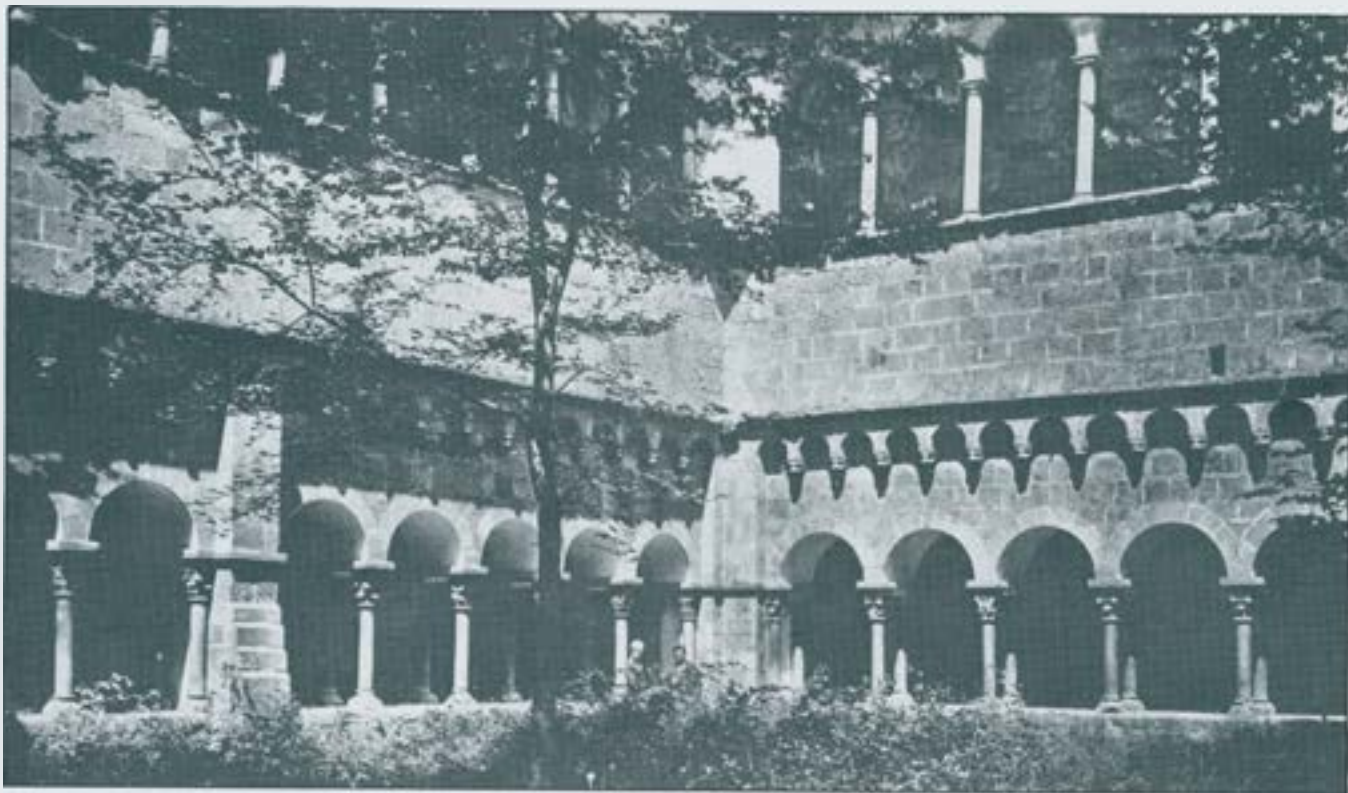

SANT CUGAT DEL VALLÈS UN SEGLE ENRERA: La intervenció dels excursionistes

Fotografia de Mariezcurrena presa el 2 de juny de 1878

La lectura del completíssim llibre de recent aparició "El Monestir de Sant Cugat del Vallès" de Jordi Ambrós i Monsonís, arquitecte director de les darreres obres de restauració, i la concessió del Premi d'Honor Jaume I al Centre Excursionista de Catalunya ens han fet recordar les destacades actuacions d'ara fa un segle de les entitats excursionistes per tal d'estudiar i salvar de la ruïna l'edifici; i ens ha semblat oportú fer-ne esment com homenatge i regraciament.

En aquella època Sant Cugat no tenia altra fama que la que li havia donat el monestir (desamortitzat l'any 1835), sobre tot en els molts llocs on havia tingut possessions i pertinences. No ens ha d'estranyar, doncs, la dita popular:

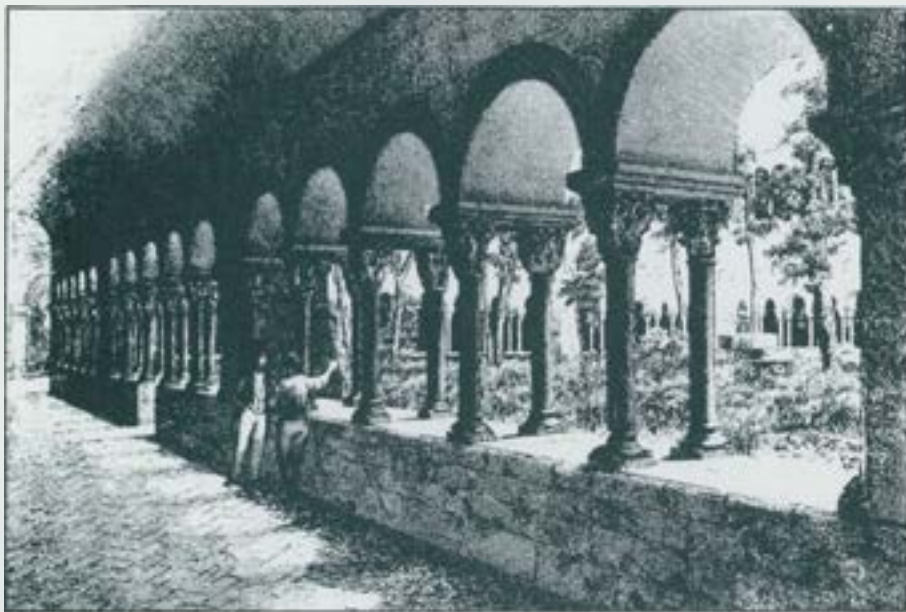
"Sant Cugat del Vallès;
Molts l'anomenen
i no saben on és".

No tothom, però, desconeixia Sant Cugat i n'ignorava les seves valors històriques i artístiques.

Encara no feia un any de la institucionalització de l'excursionisme català, amb la fundació de l'"Associació Catalanista d'Excursions Científicas" (constituïda formalment en una excursió a Montgat el 26 de novembre de 1876) que el 21 d'octubre de 1877 aquesta entitat, en la seva onzena excursió social visitava Sant Cugat del Vallès. L'acta de l'excursió (l'Associació aixecava una acta de cada excursió que feia), diu: "Reunits en la galeria del claustre de Sant Cugat del Vallès lo Sr. President Fiter é Inglés, los Srs. Riera y Bertran, Arabia, Ambrós (Marsal), Ambrós (Ramon), Font y Crusó y lo infrascrit (Eduart Canibell), s'obrí la sessió á dos quarts de déu del mati. ...Aprés comensárem á investigar..." Aquest era el motiu i l'objecte de les excursions que duïen a terme: la investigació i l'estudi. L'acta continua amb la descripció del monestir, que ocupa sis planes de text. I acaba donant fe de la tasca realitzada: "Los travalls fets son: Fiter, copia de varis capitells del claustre, una vista del meteix y

croquis dels enrunats murs del monestir. Tamaro, vista general del monestir desde'l carrer de la Creu y la tomba del abat Othon. Arabia, dibuix d'un capitell del claustre, una vista del monastir y una copia de la fatxada de la esglesia segons lo retaule de Sant Medir existent a la Rectoria (segle XVI); Riera y Bertran y Fiter, transcripció de duas tauletas góticas, contenint la una lo epitafi-biografia del abat Othon y la altre un inventari de las reliquias que possehia lo monastir; Font (Joaquim) y Ambrós (Ramon) alguns calchs de lápidas; Masriera, vista de la fatxada y vista del claustre; lo infrascrit, dibuixos de capitells y trajos del segle XI y detalls dels meteixos del claustre de Sant Cugat; runas de una torra angular del mur, ábside de la esglesia, creu de terme en lo camí de Rubí, calch de la lápida de la fundació del claustre y llosa sepulcral del abat Benet Steves, essent ajudat en eix últim per los Srs. Riera, Font y Ambrós.

Los Srs. Tamaro y Masriera s'uniren á la excursió envers mitj dia.

Gravat de l'excursió del 24 d'agost de 1879.

La sessió s'alsà a dos quarts de nou del vespre”.

Mig any després s'hi feia una segona excursió. L'acta està redactada per Esteve Sunyol. Amb un to grandiloqüent, característic de l'època comença: “*Reunits en las escalas de la Seu a las 5 del matí del dia 2 de Juny de 1878: los Srs. García (president), Bordas, Torras y'l que subscriu, y passat a buscar a son domicili lo Sr. Mariezcurrena que ab sa máquina fotogràfica havia d'acompanyarnos, partirem. Lo fresch oreig de la matinada, que mes viu se feya sentir, nos feu comprendre que'ns trobavam ja fora de Barcelona... Arribats a Sant Cugat a la vuyt, prompte se'ns presentaren los Srs. Ciuró, Ambrós y Amenado que pel dret habian tambe fet cap, y mentres nos arreglavan l'esmorsá, visitarem per primera volta'l monestir, a fi de fernos càrrech de quins punts de vista eran los que mes convenían al fi y efecte de nostra expedició... Desseguida d'haber esmorsat nos trasladarem ab la máquina fotogràfica al Claustre, y allí prenguerem una vista del àngul format per las galerías de ponent y mitjdia, vista preciosa que agradá molt a tots y deixá complerts los bons desitjos del Sr. Mariezcurrena...*” i segueix explicant les vicissituds sofertes pel fotògraf per obtenir tres “probas” més. Al final de l'acta es denuncia l'abandó en que l'Ajuntament de Sant Cugat té el monestir, i diu l'adorit secretari: “*Sembla mentida que's tingue en tan poch la gran vülua de tan riquíssimas joyas arquitectónicas. Crech que valdría la*

pena de ferse quant se pogués per evitar aytals profanacions y pera posar aturador a semblants abusos”. Clou l'acta així: “*Poso punt aquí, demanant pera aqueixa acta tota vostra benevolencia, ja que pera correspondre com se deu al honor que'm feu lo Sr. President de nomenarme secretari de la excursió, acceptí eix càrrech verament superior a mes forsas, privantvos de saborejar descripcions y belleses literarias que plomas mes ben trempadas que la meva haurían pogut oferirvos*”.

Les quatre fotografies de Mariezcurrena que esmenta són les que figuren en el primer “Album Pintoresch-Monumental de Catalunya”, publicat per l'Associació el mateix any 1878, acompanyades d'unes “descripcions, notícias, històricas y guías” per facilitar la visita als llocs reproduïts. En el nostre cas les notes són: **Fatxada** de Ramon Soriano; dues sobre el **Claustre**, l'una d'Aulèstia i Pijoan i l'altra de Domènech i Montaner; i **Iglesia** de Torres i Reyató. L'itinerari era: “**Barcelona a S. Cugat**: Per la montanya: Carretera nova. (Magnífichs panoramas: plans de Barcelona y del Vallés; Montserrat, 1140 m.; S. Llorens del Munt, 1160 m.; Monseny, 1600 m. y los cims de las montanyas de la mitat de Catalunya). En cotxe, 2½ h. Preu: 4rs. Lo cotxe se situa a baix de las escalas de la Seu de Barcelona. Dos viatjes diaris. Assientos, carrer de la Corribia núm. 4.- Per Sardanyola: F.C. del Nort (Saragosa) K. 15 en ½ h. Preus: Rs. 7'60, 5'80, 4'20. **Sardanyola a S. Cugat**: camí vahinal. ¼ (riera pintoresca).-A

Gravat de l'excursió del 24 d'agost de 1879.

S. Cugat se trobarán dos posadas: Fonda nova (bona, un poch cara) y Hostal”.

Com sabem, el 18 d'octubre del propi any 1878, l'entitat iniciadora de l'excursionisme s'escindia, creant-se l'“Associació d'Excursions Catalana”. També ben aviat (el 24 d'agost de l'any 1879) aquesta associació organitza una visita a Sant Cugat; alguns dels assistents figuraven ja en les excursions anteriors. L'acta, després d'una àmplies referències al monestir, dona també un resum de les tasques dutes a terme: “*Los traballs practicats son: Arnet y Ambrós (M): lo calch de las inscripcions funerarias dels sepulcres existents en lo interior del temple, aixís con de la riquíssima y prehuada llosa sepulcral del abat Benet Steves existent prop los grahons del presbiteri. Canibell: alguns capitells del claustre; una vista del àbside y detalls. Llorens y Riu: vista general del claustre; vista del àbside; detalls; vista general de la població desde'l pont de la carretera real. Amenado: capitells del claustre*”.

Tot i haver transcorregut un segle, els nostres monuments continuen clamant per una correcta conservació: no han canviat, doncs, les coses pel cantó dolent. Continua havent-hi, també, gent preocupada per salvar-los i per estudiar-los. Per tal, doncs, de que pel cantó bo les coses encara es millorin, preguem a Déu que ens conservi l'afició i ens faci dignes continuadors d'aquells pioners; perquè si és desgraciat l'home que no té una ceba, més ho és encara el poble que no té ceballuts.

COLLABORA

CAIXA DE PENSIONES

"la Caixa"